

REUMATOLOGEN NOORD-NEDERLAND BEHANDELING MET IMMUNOMODULERENDE EN IMMUNOSUPPRESSIEVE GENEESMIDDELEN

INFORMATIE VOOR PATIËNTEN METHOTREXAAT (Ledertrexate[®], Emthexate[®], Metoject[®]) Tabletten en Injectie

Methotrexaat (MTX) behoort tot de groep van immuunmodulerende en immuunsuppressieve geneesmiddelen. Dat wil zeggen dat deze geneesmiddelen in staat zijn de activiteit van het immuunsysteem en het ziekteproces zelf af te remmen.

Het doel van dit type medicijnen is dan ook:

1. het beperken van de beschadiging door uw reumatische/auto-immuun ziekte
2. het verbeteren van de algemene conditie door remmen van de ziekteactiviteit.

Hoe u dit geneesmiddel het beste in kunt nemen

Methotrexaat tabletten of injecties worden 1x per week gebruikt en dus *niet* dagelijks.

De tabletten kunnen tegelijk worden ingenomen. Indien hierbij klachten ontstaan van misselijkheid, dan kunnen de tabletten worden verdeeld binnen een tijdsbestek van 24 uur. De tabletten kunnen het beste met voedsel of drinken worden ingenomen. De tabletten niet breken. Zo nodig zal de wekelijkse dosis worden verhoogd. Er bestaat ook de mogelijkheid tot toediening van het medicijn per (onderhuidse/subcutane) injectie. Voor instructie zie pagina 3.

Moment van werking

Na het starten met Methotrexaat kan het 4 tot 8 weken duren voordat u enige verbetering bemerkt. In het algemeen zal uw arts u daarom adviseren om naast de Methotrexaat andere pijnstillers en ontstekingsremmende middelen te (blijven) gebruiken.

Lees voor gebruik de bijsluiter

Het is belangrijk om voor gebruik van het geneesmiddel altijd eerst de bijsluiter goed te lezen. De bijsluiter is een aanvulling op de informatie die de arts aan de patiënt geeft. Zijn er na het lezen van de bijsluiter nog vragen, raadpleeg dan uw behandelend reumatoloog, verpleegkundig specialist of apotheker.

Als bijwerking zijn o.a. beschreven

Bij Methotrexaat moet men bedacht zijn op een aantal mogelijke bijwerkingen, die echter meestal snel verdwijnen in de loop van de behandeling en in ieder geval snel over gaan na het staken van de behandeling.

- maag- of darmklachten zoals vol gevoel, misselijkheid, diarree
- leverproefstoornissen en stoornissen in de bloedaanmaak
Hierop zal uw bloed regelmatig worden gecontroleerd.
- ontsteking van het mondslijmvlies
- licht verhoogde kans op infecties
- huidafwijkingen, haaruitval
- hoofdpijn, duizeligheid
- bepaalde vorm van longontsteking (klachten van hoesten en kortademigheid)

Indien één of meerdere van deze verschijnselen zich bij u voordoen, kunt u uiteraard het beste uw huisarts, verpleegkundig specialist of reumatoloog hiervan op de hoogte brengen.

Controles

Om de kans op bijwerkingen zoveel mogelijk te beperken zijn de volgende instructies voor u van belang.

- Wees zuinig met alcohol; in combinatie met Methotrexaat is het risico op leverproefstoornissen verhoogd.
- Houdt u goed aan de afspraken voor bloedcontrole. Het normale schema is: gedurende de eerste 3 maanden: 1x/4 weken; bij verhoging van dosis ook 1x/4 weken. Vervolgens eenmaal in de 3-4 maanden en op indicatie vaker.
- Wanneer er een stabiele situatie bereikt is, is het gebruikelijk de frequentie te verminderen tot bijvoorbeeld eens per 6 maanden.
- **De bloedcontroles worden verzorgd door de polikliniek Reumatologie en Klinische Immunologie.**

Augustus 2016

- Wanneer u de afspraak niet opvolgt om volgens voorschrift het bloed te laten controleren, krijgt u het dringend advies om geen Methotrexaat te gebruiken.
- Om de kans op bijwerkingen zoveel mogelijk te beperken wordt in de regel Foliumzuur (Vitamine B11) bijgegeven. Het tablet Foliumzuur (5 mg) moet worden ingenomen 24 tot 48 uur nadat u Methotrexaat heeft gebruikt. Foliumzuur wordt door de reumatoloog voorgeschreven. De dosering Foliumzuur wordt verdubbeld bij een dosering van Methotrexaat van 15 mg per week of meer.
- Indien uw huisarts of een andere specialist het noodzakelijk acht om u met antibiotica te behandelen meldt dan altijd dat u behandeld wordt met Methotrexaat. Bepaalde antibiotica (Cotrimoxazol en Trimethoprim) kunnen namelijk niet in combinatie met Methotrexaat gegeven worden in verband met het risico op bijwerkingen.
- **Herhaalrecepten worden verstrekt door de polikliniek Reumatologie en Klinische Immunologie.**

Aanvullende informatie

Methotrexaat in een hoge dosering is een cytostaticum. Dit is een stof die de groei van cellen remt en snelgroeiende en/of woekerende cellen zelfs kan doden. Cytostatica worden gebruikt voor de behandeling van kanker. Omdat er bleek dat Methotrexaat ook de activiteit van niet-kwaadaardige ontstekingscellen remt, wordt het middel ook toegepast bij chronische reumatische en auto-immuun ziekten. De dosering van Methotrexaat is echter bij reumatische/auto-immuun ziekten veel lager dan bij de behandeling van kwaadaardige aandoeningen, waardoor de bijverschijnselen en de kans daarop ook aanzienlijk minder zijn.

Zwangerschap en borstvoeding

Bij gebruik van Methotrexaat *tijdens de zwangerschap* bestaat er een vergrote kans op miskramen en aangeboren afwijkingen. Daarom wordt aan zowel vrouwelijke als mannelijke patiënten geadviseerd om tijdens de behandeling met Methotrexaat voor een betrouwbare anticonceptie te zorgen. Na beëindiging van de behandeling met Methotrexaat moet de anticonceptie nog 3 tot 6 maanden worden voortgezet. Indien u een zwangerschap overweegt is het uiteraard van belang met uw behandelend arts te overleggen (dit geldt zowel voor vrouwelijke als voor mannelijke patiënten). Het geven van borstvoeding is tijdens behandeling met Methotrexaat **niet** toegestaan.

Operaties en tandheelkundige ingrepen

Methotrexaat kan worden doorgegeven in de periode voor, tijdens en na een operatie en bij een tandheelkundige ingreep. In de doseringen die de reumatoloog toepast is er geen invloed op de wondgenezing.

Vaccinatie

Een griepvaccinatie wordt jaarlijks aanbevolen. Wanneer u vaccinaties denkt nodig te hebben, dient u te overleggen met uw behandelend reumatoloog of verpleegkundig specialist. Zij verwijzen u door naar de GGD. NB: levende vaccins zijn gecontra-indiceerd!

Bron

- Richtlijn NVR 2011
- Farmacotherapeutisch Kompas 2016
- KNMP
- Ziekenhuisapotheek UMCG
- UMC St. Radboud
- Transmuraal zorgprogramma Kennemerland methotrexaat toediening thuis.

Bijlage: Het subcutaan injecteren van Methotrexaat

Het toedienen van een subcutane Methotrexaat injectie is voorbehouden aan de daartoe opgeleide professionals en aan patiënten en/of mantelzorgers die het injecteren hebben geleerd.

Benodigdheden

- Methotrexaat gevulde spuit met een subcutane injectienaald
- Onsteriele gaasjes
- Alcohol
- Naaldencontainer
- Afvalzakje
- Niet steriele handschoenen (alleen nodig als verpleegkundige of mantelzorger injecteert)
- Eventueel een pleister

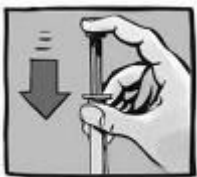
Werkwijze

- Controleer of de Methotrexaat spuit de juiste dosering heeft en controleer houdbaarheidsdatum etiket)
- Was en droog de handen zorgvuldig
- Trek de niet steriele handschoenen aan
- Bepaal de prikplaats (afwisselend in het linker en het rechter bovenbeen en links en rechts onder in de buik). (Zie figuur 1).
- Injecteer 4 cm vanaf de navel, injecteer niet in littekens, moedervlekken, wondjes of spataderen

Figuur 1 ()

- Desinfecteer de plaats van injectie door wat alcohol op een gaasje te doen en dit eenmalig over de prikplaats te strijken, wacht een minuut zodat de alcohol kan drogen
- Verwijder de beschermhuls van de naald en houdt de spuit als een pen in uw hand vast
- Pak met uw andere hand een huidplooi van ongeveer 3 cm
- Plaats de naald loodrecht in de huidplooi
- Laat de huidplooi los en pak met deze hand het punt waar de naald op de spuit zit vast zodat de naald niet te veel beweegt
- Spuit langzaam de vloeistof in door de zuiger naar beneden te drukken (figuur 2)

Figuur 2 ()

- Laat de naald nog drie tellen in de huid zitten
- Leg een gaasje op de prikplaats (niet drukken of wrijven) en verwijder de naald in één beweging
- Laat de spuit en naald in één geheel in de naaldencontainer vallen
- Plak zonodig een pleister op de prikplaats
- Doe al het overige afval in het afvalzakje
- Doe de handschoenen uit
- Was en droog uw handen

U mag niet spuiten

- in door vocht gezwollen huid of trombosebeen
- in plaatsen die hard aanvoelen
- in plaatsen die er rood of blauw uitzie

Belangrij

De Methotrexaat injectie dient in de koelkast bewaard te worden, de injectie moet op kamertemperatuur toegediend worden. Sommige spuiten hoeven niet in de koelkast bewaard te worden, controleer bij afhalen van de spuiten uit de apotheek of de injecties in de koelkast bewaard moeten worden. Let goed op beperkte houdbaarheidsdatum van de Methotrexaat injectie.